

Lausunto Pensarin Taimen Oy:n kalankasvattamon ympäristö- ja vesitalousluvasta jätetystä valituksesta

Rakennus- ja ympäristölautakunta 25.01.2023 § 24
1130/11.01.00/2021

Valmistelija

Vs. johtava ympäristönsuojelutarkastaja Petri Huovila, puh. 050 464 6866
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Pensarin Taimen Oy sai ympäristö- ja vesitalousluvan kalankasvatustalokselleen Nauvon Gulskärin länsipuolella ja talvisäilytyspaikalleen Svinön koillispuolella 21.9.2022 (Dnr ESAVI/25191/2021). Yritys ei saanut lupaa hakemuksensa mukaisesti ja on valittanut päätöksestä. Vaasan hallinto-oikeus on pyytänyt valituksesta kaupungin ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vastineen, diaarinumero 1257/2022. Lautakunta antoi ympäristölupahakemuksesta 10.11.2021 § 187 puoltavan lausuntonsa sillä edellytyksellä, että yritys kehittää ja myös käytännössä toteuttaa lisää vesienhuoltoimenpiteitä.

Lupahakemuksessaan Pensarin Taimen oli hakenut Svinön perinteisen kalankasvattamon tuotannon siirtämistä kokonaan aikaisemmin pienemmällä kapasiteetilla toimineen Gulskärin kasvattamon paikalle, joka sijaitsee enemmän ulkosaaristossa (sijaintikartta liitteenä). Svinöstä on tarkoitus tehdä vain talvisäilytyspaikka. Tämän toiminnan järjestelyn aluehallintovirasto on päätöksessään hyväksynyt ympäristönsuojelun ja vesienhoidon kannalta positiivisena asiana. Pensarin Taimen oli kuitenkin samalla hakenut myös kalantuotantomäärän oleellista lisäystä, yhteismäärältään tasolta 160 000 kg/a tasolle 300 000 kg/a. Tuotannossa käytetyn rehun sisältämä P (fosfori)-määrä olisi lisääntynyt tasolta 1 350 kg/a tasolle 2 460 kg/a ja N (typpi)-määrä tasolta 10 400 kg/a tasolle 19 455 kg/a. Myös kasvatuskassien kokonaispinta-alat olisivat luonnollisesti kasvaneet oleellisesti.

Aluehallintovirasto ei antanut lupaa tuotannon suurentamiseen eikä kalarehun ravinnemäärän lisäykseen: P-rajaksi määrättiin 1400 kg/a, N-määräksi 11 000 kg/a. AVI:n arvion mukaan tällä rehumäärällä voitaisiin saavuttaa 170 000 kg:n vuosituotanto.

Pensarin Taimenen lupahakemuksesta oli jätetty useita mielipiteitä ja mm. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen oli antanut perusteellisessa launnossaan perustelut sille, miksi kasvatusmäärää ei tulisi kasvattaa. Koska tavoitteena pidetään kansallisen vesienhuoltosuunnitelman mukaisesti Saaristomeren veden ekologisen laadun muuttumista nykyisestä ”välttävältä” ”hyväksi” vuoteen 2027 mennessä, ei ravinnekuormaa merialueella ollut ELY-keskuksen mukaan mahdollista lisätä.

Muutoshakemuksessaan Pensarin Taimen esittää mittavat perustelut hakemuksensa hyväksymisen puolesta ja toteaa monivuotisiin seuranta tutkimuksiin vedoten mm. että ”alueen kalankasvatustalosten vaikutuksia ei voi juuri havaita etenkin Gulskärin talosten osalta ja osin ravinteiden sekä a-klorofyllin pitoisuudet ovat korkeampia vertailupisteissä kuin laitoksen läheisyydessä.” Pohjaeläimistä todetaan esimerkiksi, että ”Seurannan perusteella valkokatkojen ja raakkuäyriäisten tiheydet olivat kasvaneet vuodesta 2012 vuoteen 2018, joten Gulskärin alueella pohjaeläimistön tila vaikuttaa kohentuneen. Pohjaeläimistön osalta alueen ekologinen tila on vahvasti hyvä ja kalankasvatustoiminnan vaikutukset pohjaeläimistöön vähäisiä”.

Arviointi

Vaikka on selvää, että kalankasvatus kuormittaa Saaristomerta, ainainen ongelma on siinä, että ravinnepäästöjen seurannaisvaikutukset eivät juuri milloinkaan näy vesiympäristössä eli kohdekohtaisista ympäristövaikutuksista ei saada konkreettista faktatietoa. Kuitenkin ympäristönsuojelussa on kyse juuri päästöjen rajoittamisesta, jotta jokin tietty ympäristövahinko ei toteutuisi. Ympäristövaikutusarviointi merialueella tehdään yleisten Saaristomeren tilaa indikoivien tekijöiden kuten a-klorofylli-pitoisuuden avulla ja enemmän tai vähemmän koko Saaristomeren vesistöalue huomioon ottaen.

Saaristomeren suojelussa on keskitytty mereen päätyvien ravinnevirtojen tyrehdyttämiseen. Siksi maatalouteen ja kalanviljelyyn yksittäisinä suurimpina päästölähteinä ollaan kohdistamassa enenevässä määrin päästöjä rajoittavia toimenpiteitä. Monikaan ei ajattele kokonaisuutta. Helposti unohtuu, että Itämereen ja hotspot-alue Saaristomereen on jo vuosituhansien kuluessa kertynyt erittäin paljon suurempi määrä ravinteita, joka tänä päivänä vaikuttaa meriveden laatuun sisäisenä kuormituksena. Tulisi kiinnittää huomiota nimenomaan sen olemassa olevan kuormituksen vähentämiseen, jos merivedenlaatuun halutaan oikeasti vaikuttaa. Sisäistä kuormitusta voitaisiin parhaiten vähentää luonnonkalan kalastuksen ja mahdollisesti vesikasvillisuuden (järviruo'on) poiston avulla. Tarvittaisiin varsinkin voimakkaita toimenpiteitä kalastus-elinkeinon elvyttämiseksi. Ei ole todennäköistä eikä odotettavissa, että Saaristomeren hyvä tila voidaan saavuttaa vain uusien päästöjä vähentämällä. Voi olla jopa epävarmaa, voidaanko sen tilaa ratkaisevasti parantaa ainoastaan rajoittamalla tulevia päästöjä, koska merialueemme on kautta vuosituhansien ollut ja jatkossakin tulee olemaan "vastaanotto- ja saostumisaluetta" sekä Suomen mantereelta että toisaalta suur-Itämereltä saapuvalle ravinnekuormalle. Luonnonoloille emme voi mitään.

Edellä esitettyyn viitaten olisi kohtuullista, että Pensarin Taimen Oy:n toiminnan laajennushanketta ja nyt yrityksen jättämää valitusta ei suoralta kädeltä tyrmättäisi, vaan että yritystä mieluummin "palkittaisiin" mahdollistamalla sille entistä suurempi kalankasvatusmäärä, koska yritys keskittää tuotantonsa alueelle, joka on ehdottomasti vesiympäristön puolesta paljon parempi kuin entinen pääkasvatuspaikka Svinön salmessa. Yritys toimii kansallisen vesiviljelyn sijainninhajausuunnitelman hengen mukaisesti. Yritys muistuttaa: *"Gulskärin laitos sijaitsee kansallisessa vesiviljelyn sijainninhajausuunnitelmassa (2014) tyydyttävästi kalankasvatukseen soveltuvalla alueella. Gulskärin ympäristössä vesialueen syvyys on pääosin yli 20 m. Tyydyttävät alueet on arvioitu suunnitelmassa soveltuviksi myös vesiviljelytuotannon keskittämiseen. Kansallisen sijainninhajausuunnitelman yhteydessä on Bevis -virtausmallinnusten avulla arvioitu, että Gulskärin ympäristön alueelle voisi sijoittaa 400–600 tonnin laitoksia, eikä ravinteiden lisäys ole merkittävä (<4 % välittömässä läheisyydessä). Saaristomeri on pääosin tyydyttävässä ekologisessa tilassa ja näillä alueilla yritykset voivat keskittää olemassa olevaa tuotantoa isompiin yksikköihin.* *Luonnonvarakeskuksen (Luke) kehittämässä FinFarmGis (FINFA) analyysissä on uusien aineistojen ja lisääntyneen vaikutustiedon perusteella pyritty löytämään edelleen parhaat alueet kalankasvatukselle ja arvioimaan alueita kalankasvatuksen vaikutusten ja yksittäisten kriteerien suhteen. Gulskärin kasvatuspaikkaa on arvioitu Luken toimesta FINFA-sijaintianalyysin avulla. Arvioinnissa on mukana 10 kriteeriä (muun muassa syvyys, avoimuus, ekologisesti tärkeät alueet, Natura-alueet, ekolooginen tilaluokitus, loma-asutuksen tiheys). Yhteenvetoindeksiin on laskettu yhteen soveltuvuusarvot ja näiden perusteella on luokiteltu alueiden soveltuvuus*

kalankasvatukseen (luokat 1–5). Sijaintianalyysissä suurelle jatkokasvatustuotannolle parhaita kalankasvatusalueina on pidetty alueita, joiden synteesi-arvo on vähintään 43 (luokat 4–5). Sijaintianalyysissä on myös poissuljettu alueita, joihin tuotantoa ei saa sijoittaa. Suunniteltu laitos sijaitsee indeksin perusteella alueella, joka saa synteesi-arvon (42,5 p) ja jossa on luokkaan kolme ja neljä kuuluvia alueita. Alueella tapahtuu paljon troolialusliikennettä ja tämän vuoksi FINFA-analyysi kohdistettiin ensisijaisesti lähelle nykyistä laitosaluetta. FINFA-analyysin perusteella sijainti on sopiva kalankasvatukselle. Alueella ei ole lähistöllä virkistyskohteita ja alue on lämpötilat ja tuotantokauden pituus huomioiden parhaita alueita kasvattaa kalaa koko Suomen rannikolla.

Suomen kansallisena tavoitteena on kotimaisen kalan käytön lisääminen. Toiminta on siten Vesiviljelystrategian 2022 mukaista”.

Tuntuu oikeudenmukaiselta, että Pensarin Taimen Oy:lle sallittaisiin joka tapauksessa ainakin kalan tuotantomäärän (lisäkasvu) selkeä nostaminen. Jos vuosikasvu sallittaisiin esimerkiksi tasolle 225 000 kg/a, olisivat yrityksen harjoittaman kalanviljelyn vuosipäästöt merialueelle arvioidusti seuraavat:

- nykyinen voimassa oleva lupa: P: noin 730 kg/a, N: noin 6 200 kg/a
- hakemuksen mukainen määrä: P: 1 263 kg/a, N: 11 240 kg/a
- kompromissiesitys: P: noin 950 kg/a, N: noin 8 430 kg/a

Oheismateriaali

Kasvattamoiden sijaintikartta

Esittelijä

Vs. johtava ympäristönsuojelutarkastaja Petri Huovila, puh. 050 464 6866
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Päätösehdotus

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää esittää Vaasan hallinto-oikeudelle valmistelutekstiin nojaten, että Pensarin Taimen Oy:lle myönnettäisiin ympäristö- ja vesitalouslupa yrityksen alkuperäisen hakemuksen mukaisesti, koska viljelypaikka on vesiympäristöolosuhteiden puolesta erityisen hyvin viljelyyn soveltuva. Vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelman mukaan Gulskär soveltuu jopa 400 000 – 600 000 kg/a suuruisen kalanviljelylaitoksen sijoituspaikaksi (Kansallinen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelma, kuva 6). Sen lisäksi Pensarin Taimenen hanke on Valtioneuvoston vuonna 2021 hyväksymän Kotimaisen kalan edistämishjelman tavoitteiden mukainen. Ohjelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää paitsi luonnonkalan kalastuksen elvyttämistä myös ”kotimaisen kalankasvatusvolyymin merkittävää kasvua”.

- Diaarinumero 1257/2022.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Jakelu

Vaasan hallinto-oikeus